

Examen VMBO-GL en TL

2023

tijdvak 1
dinsdag 23 mei
9.00 - 11.00 uur

maatschappijkunde CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Achter het correctievoorschrift is een aanvulling op het correctievoorschrift opgenomen.

Dit examen bestaat uit 42 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 62 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Politiek en beleid

tekst 1

Boze studenten in brief aan minister: laat ons in de binnensteden wonen

Studentensteden jagen studenten de stadscentra uit. Daarover klagen studenten al jaren. Maar de frustratie hierover is nu zo groot dat de Landelijke Kamer van Verenigingen (LKvV) een brief heeft geschreven aan de minister van Binnenlandse Zaken.

Denise van de Sant is voorzitter van de LKvV. Ze woont in het centrum van Utrecht. "Studenten hebben een positief effect op een stad. Studenten maken een binnenstad bruisend."

naar: nos.nl van 10 november 2020

Lees tekst 1.

- 2p 1 De LKvV is een belangengroep. Een kenmerk van belangengroepen is dat ze opkomen voor de belangen van een groep.

→ Noem een **ander** kenmerk van belangengroepen en citeer uit tekst 1 een zin waaruit dit kenmerk blijkt.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Kenmerk: ...

Een zin uit tekst 1 waaruit dit blijkt: ...

- 2p 2 Nederland kent verschillende politieke stromingen. Twee daarvan zijn de liberale en de nationalistische stroming.

Hieronder staan vier uitgangspunten.

1 Er moet veel ruimte zijn voor de vrije markt.

2 Er moet gestreefd worden naar onafhankelijkheid en zelfbestuur van het land.

3 Immigratie is een bedreiging voor het land.

4 Er moet nadruk worden gelegd op de eigen verantwoordelijkheid van burgers.

→ Geef per uitgangspunt aan bij welke stroming het past: de liberale of de nationalistische stroming.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met liberale stroming of nationalistische stroming.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

tekst 2

Loekasjenko

Loekasjenko is sinds 1994 in Belarus aan de macht en werd 9 augustus weer met een overweldigende meerderheid van stemmen herkozen. De oppositie stelt dat hij in werkelijkheid bijna geen stemmen kreeg en met fraude aan de macht is gebleven.

De regeringsleiders van de Europese Unie zijn woensdag bijeengekomen op een ingelaste bijeenkomst over de toestand in Belarus.

naar: ad.nl van 19 augustus 2020

Lees tekst 2.

- 2p 3 Landen kunnen kenmerken hebben van een dictatuur.
→ Noem een kenmerk van een dictatuur dat te herkennen is in tekst 2.
→ Noem ook een kenmerk van een dictatuur waar Belarus volgens tekst 2 **niet** aan voldoet.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Een kenmerk van een dictatuur uit tekst 2: ...

Een kenmerk van een dictatuur waar Belarus niet aan voldoet: ...

Zie tekst 2.

- 1p 4 Welke Europese instelling komt bijeen om de toestand in Belarus te bespreken in tekst 2?
- A de Europese Commissie
 - B de Europese Raad
 - C de Raad van de Europese Unie
 - D het Europees Parlement

tekst 3

Resultaten Amerikaanse presidentsverkiezingen 2020: Biden wint

Biden wordt de 46e president van de Verenigde Staten op 20 januari 2021.

naar: nbcnews.com van november 2020

tabel 1

Uitslag Amerikaanse presidentsverkiezingen 2020, per staat¹⁾

	percentage stemmen Biden	percentage stemmen Trump	winnaar van de staat
Arizona	49,4%	49,1%	Biden
Florida	47,9%	51,2%	Trump
Georgia	49,5%	49,2%	Biden
Iowa	44,9%	53,1%	Trump
Michigan	50,6%	47,8%	Biden

noot 1 De tabel toont de uitslagen van de Amerikaanse presidentsverkiezingen van vijf van de 50 Amerikaanse staten.

naar: nbcnews.com van november 2020

Lees tekst 3 en bekijk tabel 1.

- 1p 5 Er volgen drie uitspraken over gegevens uit tekst 3 en tabel 1. Welk van de uitspraken laat zien dat de Verenigde Staten een meerderheidsstelsel hebben?
- A De burgers hebben een nieuwe president gekozen.
 - B De presidentskandidaat met de meeste stemmen wint de hele staat.
 - C In iedere staat kan op dezelfde presidentskandidaten gestemd worden.

tekst 4

Tweede Kamer: Geen diertransporten bij tropische temperaturen

De Tweede Kamer vindt dat diertransporten in Nederland niet mogen plaatsvinden bij temperaturen van 30 graden of hoger. Ook moeten de dieren bij aankomst in het slachthuis binnen vijftien minuten zijn uitgeladen. Een meerderheid van de Tweede Kamer stemde in met twee moties daarover van de Partij voor de Dieren.

naar: melkvee.nl van 9 juli 2021

Lees tekst 4.

- 1p 6 Welke taak van het parlement vervult de Tweede Kamer in de tekst?
- A de (mede)wetgevende taak
 - B de controlerende taak
 - C de rechtsprekende taak
 - D de uitvoerende taak

tekst 5

Tweede Kamer wil strengere uitstootnormen voor Tata Steel

De Tweede Kamer vindt de milieunormen waar Tata Steel aan moet voldoen niet streng genoeg. Een meerderheid steunt een oproep van GroenLinks aan het kabinet om de uitstoot van schadelijke stoffen verder te verlagen.

Uit een recent RIVM-rapport kwam naar voren dat omwonenden van de staalfabriek van Tata Steel in IJmuiden blootgesteld worden aan hoge concentraties giftige stoffen. "Ook al voldoet Tata Steel aan de vergunningen, toch is de gezondheidssituatie voor omwonenden dramatisch", zegt GroenLinks-Kamerlid Tom van der Lee.

naar: lokaalaanzee.nl van 17 september 2021

Lees tekst 5.

- 1p 7 Wat laat tekst 5 zien over politieke besluitvorming in Nederland?
- De tekst laat zien dat
- A een politiek besluit geen eindpunt is, maar dat besluitvorming een doorgaand proces is.
 - B er vaak geen draagvlak is voor besluiten van de Tweede Kamer.
 - C tijdens de uitvoer van besluiten kan blijken dat een besluit niet uitvoerbaar is.

tekst 6

Fragmenten verkiezingsprogramma ...

(1) Voor racisme en discriminatie is in ons land geen plaats. Ieder mens moet hetzelfde behandeld worden. Doe je daar niet aan mee? Dan word je hard aangepakt. Speciale agenten gaan zorgen dat mensen worden gestraft voor zulk slecht gedrag.

(2) ... wil dat mensen zoveel mogelijk zelf mogen beslissen over hun eigen leven. Sommige mensen die ouder zijn dan 75, vinden dat hun leven af is. Wij willen dat zij zelf mogen kiezen wanneer zij sterven. Dit gebeurt dan met stervenshulp. Het gebeurt alleen als we zeker weten dat er geen andere reden is om te sterven, zoals zorgen over geld.

(3) We vinden het belangrijk dat mensen kunnen meepraten en meebeslissen over de politiek en ons land. We willen een gekozen minister-president en dat mensen meer te zeggen krijgen over hun gemeente, de provincie of ons land.

(4) Wij beschermen de rechten van mensen wanneer ze het internet gebruiken. Mensen krijgen meer te zeggen over wat er gebeurt met hun eigen gegevens op internet. Zoals door Google of op Facebook. We gaan het verzamelen van die gegevens door bedrijven en de overheid goed in de gaten houden.

naar: de website van een politieke partij van 12 november 2020

Lees tekst 6.

- 1p 8 De vier standpunten uit tekst 6 zijn van één Nederlandse politieke partij. Welke politieke partij moet er op de puntjes in tekst 6 ingevuld worden?
- A CDA
 - B D66
 - C PVV
 - D SGP

- Zie tekst 6.*
- 2p **9** In tekst 6 staan vier standpunten uit het verkiezingsprogramma van een Nederlandse politieke partij.
Hieronder staan vier uitspraken over die standpunten.
- 1 Standpunt 1 is meer een nationalistisch dan een liberaal standpunt.
 - 2 Standpunt 2 is meer een progressief dan een conservatief standpunt.
 - 3 Standpunt 3 is meer een extremistisch dan een democratisch standpunt.
 - 4 Standpunt 4 is meer een sociaaldemocratisch dan een ecologisch standpunt.
- Geef per uitspraak aan of die juist of onjuist is.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.
- 1 = ...
2 = ...
3 = ...
4 = ...

- Zie tekst 6.*
- 2p **10** De politieke partij laat met de standpunten in tekst 6 zien dat zij willen dat bestaande grondrechten beter worden gehandhaafd.
Hieronder staan zes Nederlandse grondrechten.
- a alle burgers zijn voor de wet gelijk
 - b legaliteitsbeginsel
 - c recht op privacy
 - d vrijheid van godsdienst
 - e vrijheid van onderwijs
 - f vrijheid van vergadering
- Welk grondrecht hoort bij standpunt 1?
→ Welk grondrecht hoort bij standpunt 4?
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
- standpunt 1 = ...
standpunt 4 = ...

tekst 7

Amsterdam Zuidoost krijgt vier jongerencentra

Amsterdam Zuidoost krijgt vanaf volgend jaar vier jongerencentra. Die komen in sociaaleconomisch achtergestelde wijken en zijn volgens de gemeente onmisbaar om de jeugd gezond, kansrijk en veilig op te laten groeien.

In de centra kunnen jongeren hun talenten ontwikkelen en kunnen er terecht voor hulp bij het zoeken van een stage of werk.

Jongeren in Zuidoost hebben bovengemiddeld vaak te maken met problemen binnen het gezin, met armoede en ze komen vaker met politie en justitie in aanraking.

Op dit moment is er geen jongerenvoorziening in Zuidoost. Wethouder Kukenheim: "Het realiseren van deze jongerencentra in Zuidoost draagt bij aan het opbouwen van zelfvertrouwen, (zelf)respect en een beter toekomstperspectief van deze kinderen en jongeren."

naar: parool.nl van 30 oktober 2020

Lees tekst 7.

- 1p 11 Het besluit tot de komst van jongerencentra is genomen door de Amsterdamse politiek.
Bij welk kenmerk van Nederland past dat besluit het best?
Bij het kenmerk dat Nederland
- A een constitutionele monarchie is.
 - B een staat is met drie bestuurslagen.
 - C een verzorgingsstaat is.
 - D lid is van de Europese Unie.

Zie tekst 7.

- 1p 12 Het besluit tot de komst van jongerencentra is genomen door de Amsterdamse politiek.
Welke fase in het proces van politieke besluitvorming is net afgerond in tekst 7?
- A fase 1: Agendavorming
 - B fase 2: Beleidsvoorbereiding
 - C fase 3: Beleidsbepaling
 - D fase 4: Beleidsuitvoering

Zie tekst 7.

- 2p 13 Hieronder staan vier mogelijke doelstellingen die de politiek van Amsterdam zou kunnen hebben.
- 1 het veranderen van de maatschappelijke arbeidsverdeling in de wijk
 - 2 het verbeteren van de maatschappelijke positie van jongeren in de wijk
 - 3 het vergroten van de sociale mobiliteit van jongeren in de wijk
 - 4 het verkleinen van het gezag van de overheid bij jongeren in de wijk
- Welke **twee** doelstellingen passen het best bij de uitspraak van wethouder Kukenheim over de jongerencentra in Zuidoost?
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.*
- doelstelling ... (vul een nummer in)
- doelstelling ... (vul een nummer in)

- 1p 14 Hieronder staan vier uitspraken over beleidsambtenaren in de politieke besluitvorming.
- Welke uitspraak is juist?
- Beleidsambtenaren
- A spelen een rol tijdens de beleidsvoorbereiding.
 - B vertegenwoordigen de burgers van Nederland.
 - C zijn in dienst van politieke partijen.
 - D zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het overheidsbeleid.

afbeelding 1

Een wapenstok

bron: bredavandaag.nl van 29 oktober 2019

tekst 8

”Ik gebruik die wapenstok als zelfbescherming tijdens het nachtvisseren”

Een 28-jarige man uit Vlaardingen wordt aangehouden. Hij staat voor de kantonrechter terecht voor twee bezittingen die de politie bij die aanhouding aantroef: hij had een wapenstok en een mes met twee snijkanten in zijn tas.

“Ik had op internet gelezen dat je dit soort dingen wel bij je mag hebben, mits ze niet eenvoudig met de hand pakbaar waren. Daar had ik wel voor gezorgd”, legt de verdachte uit.

De wapenstok heeft hij eigenlijk altijd bij zich. “Ik hou erg van het nachtvisseren. Maar dat is niet de veiligste hobby, want voor je het weet staan er een paar mensen bij je die iets van je willen. Het is dus bedoeld voor zelfverdediging”, legt hij uit.

De rechter volgt de officier van justitie in zijn eis: de verdachte hoeft nu niets te betalen, maar als hij nogmaals met een wapenstok wordt aangehouden dan moet hij toch echt 350 euro betalen.

naar: ad.nl van 17 augustus 2020

Lees tekst 8.

- 2p 15 Er volgt een aantal uitspraken naar aanleiding van tekst 8.
- 1 De rechter legt de man een onvoorwaardelijke straf op.
 - 2 De man staat terecht voor het plegen van een overtreding.
 - 3 De man is veroordeeld voor een delict uit het Wetboek van Strafrecht.
 - 4 Er is door de rechter een bijkomende straf opgelegd.
- Geef per uitspraak aan of die juist of onjuist is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.

- 1 = ...
2 = ...
3 = ...
4 = ...

tekst 9

Meer boa's mogen voortaan een wapenstok dragen

Meer buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) kunnen voortaan een wapenstok krijgen. Als de burgemeester, politie en justitie het nodig vinden, krijgen ze die.

De boa's dringen al lange tijd aan op extra verdedigingsmiddelen. De boa's krijgen naar eigen zeggen steeds vaker te maken met agressie. Ze demonstreerden de afgelopen weken in verschillende plaatsen, waaronder Amsterdam.

naar: parool.nl van 5 juni 2020

Lees tekst 9.

- 1p 16 Overheidsinstanties hebben verschillende taken in de criminaliteitsbestrijding.
- Welke taak van welke overheidsinstantie is te herkennen in tekst 9?
- A De gemeenteraad bepaalt op lokaal niveau wat strafbaar gedrag is.
 - B De politie voert de taak rechtshandhaving uit.
 - C Het driehoeksoverleg mag besluiten nemen over veiligheid op lokaal niveau.
 - D Het openbaar ministerie spoort strafbaar gedrag op.

Zie tekst 9.

- 2p 17 Hieronder staan vier uitspraken over de rol en bevoegdheden van boa's.
- 1 Boa's controleren of burgers zich aan regels houden en mogen boetes uitdelen bij overtredingen.
 - 2 Boa's hebben dezelfde bevoegdheden als politieagenten.
 - 3 De taak van boa's is het ondersteunen van de politie bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid.
 - 4 Een boete die door een boa is uitgedeeld is definitief en mag dus niet bij een rechter worden aangevochten.
- Geef per uitspraak aan of die juist of onjuist is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

4 = ...

tekst 10

Alle sisverbod-zaken Rotterdam van de baan

Justitie in Rotterdam seponeert alle zaken rond het zogeheten sisverbod. De gemeente voerde het sisverbod drie jaar geleden in. Mannen die vrouwen en LHBTI'ers¹⁾ op straat lastigvielen, intimideerden en bijvoorbeeld naar ze sisten, riskeerden sindsdien een boete van 200 euro.

Tegen één man werd een proefproces gevoerd tot bij het gerechtshof in Den Haag. Dat oordeelde eind vorig jaar dat het verbod juridisch niet houdbaar is, omdat er geen wet is die straatintimidatie verbiedt. Het openbaar ministerie denkt nu dat ... tegen die uitspraak geen zin heeft.

noot 1 De afkorting LHBTI staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender en intersekse personen.

naar: rijmond.nl van 14 augustus 2020

Lees tekst 10.

- 1p 18 Wat moet er op de puntjes in tekst 10 worden ingevuld?
- A een strafeis uitspreken
 - B in cassatie gaan
 - C in hoger beroep gaan

Zie tekst 10.

- 2p 19 Aan de uitspraak van het gerechtshof in tekst 10 kun je zien dat Nederland een rechtstaat is. Een kenmerk van een rechtsstaat is dat er sprake is van machtscheiding.
→ Welk **ander** kenmerk van een rechtsstaat is te herkennen in de uitspraak van het gerechtshof? Leg je antwoord uit.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een ander kenmerk is ... , want ...

tekst 11

Cybercrime¹⁾ neemt explosief toe

Nog steeds doen weinig bedrijven en personen aangifte van cybercrime, zegt Martijn van Dam van het cyberteam van de politie Zeeland-West-Brabant. "Onder meer uit schaamte, maar ook omdat bijvoorbeeld banken de schade vaak vergoeden."

noot 1 cybercrime = criminaliteit gepleegd via computers of met computers als doelwit

naar: Noord-Brabants Dagblad van 8 oktober 2020

Lees tekst 11.

- 1p 20 Van Dam kan weten dat er weinig aangifte wordt gedaan omdat hij de politiestatistieken kan inzien.
Waarop worden politiestatistieken gebaseerd?
A aangiften en de door de politie opgespoorde zaken
B daderonderzoek en slachtofferonderzoek
C door de politie opgespoorde zaken en daderonderzoek
D slachtofferonderzoek en aangiften

Zie tekst 11.

- 1p 21 Wat is volgens Van Dam een oorzaak voor de lage aangiftebereidheid bij cybercrime?
A de hoge materiële gevolgen voor de slachtoffers
B de immateriële gevolgen bij de slachtoffers
C de lage pakkans bij cybercrime delicten
D een laag gevoel van rechtsbescherming bij bedrijven

tekst 12

Geen 15 maar 25 jaar cel voor doodslag

De maximale gevangenisstraf voor doodslag moet omhoog van 15 naar 25 jaar. Hiervoor hebben de ministers van Justitie en Veiligheid en van Rechtsbescherming donderdag een wetsvoorstel ingediend. Het wetsvoorstel moet nog wel worden goedgekeurd.

Vanuit rechters zijn er signalen dat de maximale straf voor doodslag als knellend wordt ervaren bij zeer ernstige gevallen.

De ministers vinden de verhoging wenselijk “omdat doodslag een zeer ernstig misdrijf is dat onherstelbaar leed bij nabestaanden van slachtoffers veroorzaakt en leidt tot onbegrip en gevoelens van onveiligheid in de samenleving. De straf doet nu geen recht aan de ernst van het misdrijf”, zeggen zij.

naar: nu.nl van 24 september 2020

Lees tekst 12.

- 2p 22 Volgens de ministers uit tekst 12 zorgt de verhoging van de maximumstraf voor doodslag ervoor dat twee doelen van straffen beter kunnen worden behaald.

→ Welke **twee** doelen van straffen zijn dat?

Zie tekst 12.

- 1p 23 Politieke stromingen hebben verschillende opvattingen over het bestrijden van criminaliteit.

Bij welke politieke stroming passen de plannen van de ministers het best?

- A de ecologische stroming
- B de liberale stroming
- C de sociaaldemocratische stroming

Zie tekst 12.

- 1p 24 Welke rechtsbron is te herkennen in tekst 12?

- A de Nederlandse wet
- B de opvattingen van de ministers van Justitie en Veiligheid en van Rechtsbescherming
- C internationale wetgeving en verdragen
- D jurisprudentie van rechters

Zie tekst 12.

- 2p 25 Bij het opleggen en uitvoeren van straffen in de Nederlandse rechtsstaat is er sprake van machtscheiding. Een van de drie machten is de uitvoerende macht.

→ Noem de **twee andere** machten, en geef per macht een voorbeeld uit tekst 12.

Doe het zo: neem onderstaande antwoord over en vul het antwoord aan.

Een andere macht is Een voorbeeld daarvan is

Nog een andere macht is Een voorbeeld daarvan is

tekst 13

Woning, werk, wederhelft

Een oude wijsheid is dat recidive het best kan worden voorkomen door het garanderen van huisvesting, een baan en een vaste relatie. In dit verband wordt vaak gesproken van de drie W's: 'woning, werk en wederhelft'.

naar: recht.nl van augustus 2015

Lees tekst 13.

- 1p 26 Er zijn verschillende theorieën die proberen te verklaren waarom criminaliteit ontstaat.

Welke theorie paste het beste bij tekst 13?

- A de anomietheorie
- B de bindingstheorie
- C de etikettentheorie
- D de neutraliseringstheorie

- 2p 27 Hieronder staan drie uitspraken over de rol van media in de beeldvorming over crimineel gedrag.

Berichtgeving over criminaliteit in de media

- 1 gaat naar verhouding vaak over opvallende en gewelddadige vormen van criminaliteit.
- 2 heeft geen effect op het gevoel van onveiligheid bij burgers.
- 3 kan zorgen voor een stereotiep beeld over welke groepen er crimineel zijn.

→ Geef per uitspraak aan of die juist of onjuist is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.

1 = ...

2 = ...

3 = ...

tekst 14

Ruim 850 boetes per week voor telefoongebruik op de fiets

De politie deelt gemiddeld meer dan 850 boetes per week uit aan fietsers die een telefoon vasthouden, blijkt uit cijfers van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Het verbod is sinds juli 2019 van kracht.

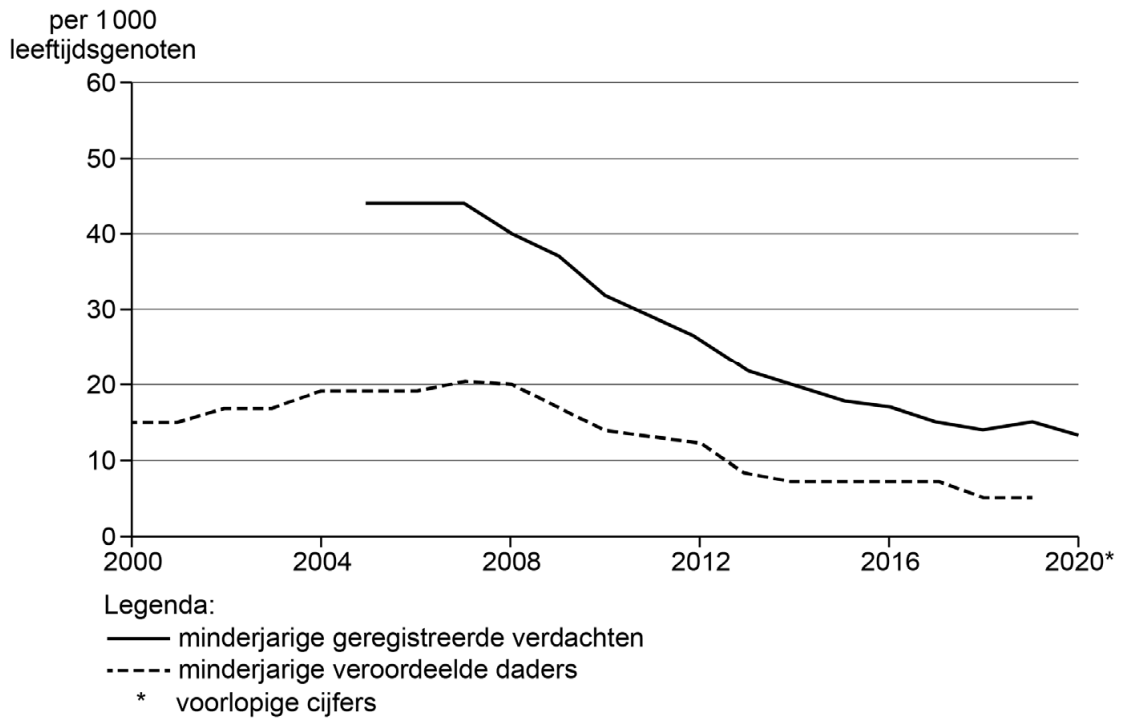
naar: nu.nl van 8 oktober 2021

Lees tekst 14.

- 1p 28 Welke taak voert de politie uit in tekst 14?
Is dat vooral repressief of vooral preventief beleid?
- A het handhaven van de openbare orde en dat is hier vooral preventief beleid
 - B het handhaven van de openbare orde en dat is hier vooral repressief beleid
 - C het opsporen van strafbare feiten en dat is hier vooral preventief beleid
 - D het opsporen van strafbare feiten en dat is hier vooral repressief beleid

figuur 1

geregistreerde verdachten en veroordeelde daders

naar: CBS.nl, WODC, 31 mei 2021

Bekijk figuur 1.

- 2p 29 Hieronder staan vier uitspraken over de gegevens in figuur 1.
- 1 De gegevens die zijn gebruikt voor de figuur komen vooral uit daderonderzoek.
 - 2 In 2008 werden van de 1000 minderjarigen er 40 als verdachte geregistreerd.
 - 3 Elk jaar tussen 2008 en 2016 is het aantal veroordeelde minderjarige daders groter dan het aantal minderjarige geregistreerde verdachten.
 - 4 Tussen 2008 en 2016 is het aantal minderjarige geregistreerde verdachten per 1000 leeftijdsgenoten afgenomen.
- Geef per uitspraak aan of die juist of onjuist is.
- Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan met juist of onjuist.
- 1 = ...
2 = ...
3 = ...
4 = ...

tekst 15

Jongen (12) vast voor steekpartij en beroving leeftijdgenoot

De politie heeft een 12-jarige jongen uit Rotterdam aangehouden voor een gewelddadige beroving bij metrostation Slinge. Die beroving ging gepaard met een steekpartij waarbij het slachtoffer, een eveneens 12-jarige jongen, gewond raakte.

naar: telegraaf.nl van 7 november 2021

Lees tekst 15.

- 1p 30 Welke uitspraak is het meest van toepassing op de verdachte uit de tekst?
- De verdachte
- A kan vanwege zijn leeftijd niet worden vervolgd door het Openbaar Ministerie.
 - B wordt verdacht van het plegen van een geweldsmisdrijf.
 - C zal een leerstraf opgelegd krijgen van de kantonrechter.
 - D zal vanwege de ernst van het delict berecht worden volgens het volwassenenstrafrecht.

Analyse maatschappelijk vraagstuk: wolven in Nederland

Bij de beantwoording van de vragen 31 tot en met 42 maak je gebruik van de teksten 1 tot en met 4 in het bronnenboekje.

Inleiding

Ruim 140 jaar na te zijn verdreven uit Nederland, wonen er sinds 2015 weer wolven in het wild in ons land. Terwijl natuurbeschermers dit zien als een teken dat het goed gaat met de natuurgebieden, is er ook verzet tegen de komst van de wolven.

Lees tekst 1.

- 1p 31 Het vraagstuk van de komst van wolven in Nederland kun je bekijken vanuit verschillende invalshoeken.
→ Citeer een zin uit tekst 1 waaruit de politiek-juridische invalshoek blijkt.

Zie tekst 1.

- 2p 32 Uit tekst 1 blijkt dat opvattingen en normen over de wolf in Nederland tijdgebonden zijn.
→ Geef aan wat tijdgebondenheid van opvattingen of normen betekent.
→ Citeer een zin uit tekst 1 waaruit blijkt dat **opvattingen of normen** over wolven in Nederland **tijdgebonden** zijn.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Tijdgebondenheid van opvattingen of normen betekent ...

Een zin waaruit tijdgebondenheid van opvattingen of normen blijkt ...

Zie tekst 1.

- 1p 33 In de Europese Unie werken landen samen als problemen moeilijk op nationaal niveau kunnen worden aangepakt.
→ Leg uit dat de bescherming van wolven moeilijk alleen op nationaal niveau kan worden aangepakt.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Het is moeilijk om de bescherming van wolven alleen op nationaal niveau aan te pakken, want ...

Lees tekst 2.

- 2p 34 De terugkomst van de wolf in de Nederlandse natuur is te zien als een maatschappelijk vraagstuk.
We spreken van een maatschappelijk vraagstuk als dit voldoet aan een aantal kenmerken.
Een kenmerk is dat een grote groep mensen het een onwenselijke situatie vindt en in strijd vindt met bepaalde normen en waarden.
Een tweede kenmerk is dat het probleem door gezamenlijk optreden van burgers of de overheid kan worden opgelost.
→ Geef nog een **ander** kenmerk van een maatschappelijk vraagstuk en geef een citaat uit tekst 2 waaruit dat kenmerk blijkt.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Kenmerk: ...
Citaat uit de tekst bij dit kenmerk: ...

Zie tekst 2.

- 2p 35 Stichting Wolvenhek Fryslân is een belangengroep.
→ Welke mogelijkheid tot het beïnvloeden van de politieke besluitvorming gebruikt Wolvenhek Fryslân in tekst 2?
→ Noem een **andere** mogelijkheid die belangengroepen kunnen hebben om invloed uit te oefenen.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
mogelijkheid: ...
andere mogelijkheid: ...

Zie tekst 2.

- 1p 36 Stel dat de commissaris van de Koning het plan van het hek wil uitvoeren. Waar moet Stichting Wolvenhek Fryslân dan proberen invloed uit te oefenen zodat het plan kan worden goedgekeurd?
bij
A de Eerste Kamer
B de Koning
C de Partij voor de Dieren
D de Provinciale Staten van de provincie Friesland

Zie tekst 2.

- 2p 37 Stichting Wolvenhek Fryslân heeft belang bij het hek. Belangen komen voort uit normen en waarden.
→ Noem een waarde van de schapenhouders die blijkt uit tekst 2 en een norm die bij deze waarde hoort.
Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.
Een waarde die blijkt uit tekst 2 is:
Een norm die bij deze waarde hoort is

Zie tekst 2.

- 2p 38 Een journalistieke norm die door de schrijver van tekst 2 is toegepast, is dat feiten en meningen gescheiden moeten zijn.
→ Leg uit wat het scheiden van feiten en meningen betekent.
→ Geef met een voorbeeld aan dat feiten en meningen gescheiden zijn in tekst 2.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Het scheiden van feiten en meningen betekent ...

Een voorbeeld hiervan in tekst 2 is ...

Lees tekst 3.

- 1p 39 In tekst 3 is te lezen wat de opvattingen zijn van groepen mensen over de terugkeer van de wolf in Nederland.
Bij welke invalshoek past die informatie?
A de politiek-juridische invalshoek
B de sociaaleconomische invalshoek
C de sociaal-culturele invalshoek
D de verandering- en vergelijkende invalshoek

Zie tekst 3.

- 2p 40 Er bestaat een aantal theorieën over de beïnvloeding van mensen door de media. Een van die theorieën is de framingtheorie.
→ Leg uit hoe beïnvloeding van mensen door de media werkt volgens de framingtheorie.
→ Geef een voorbeeld uit tekst 3 dat past bij de werking van media volgens de framingtheorie.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Volgens de framingtheorie kunnen media mensen beïnvloeden, want ...

Een voorbeeld uit tekst 3 dat daarbij past is ...

Lees tekst 4.

- 2p 41 Tekst 4 komt van de website van Nieuwe Oogst. Die website informeert boeren en tuinders over nieuws en ontwikkelingen op het gebied van landbouw.
Media passen criteria toe bij de selectie welk nieuws ze publiceren. Voorbeelden van selectiecriteria zijn of het nieuws actueel is en het commerciële belang.
→ Noem twee **andere** criteria die mogelijk een rol hebben gespeeld bij de keuze voor de publicatie van tekst 4.
→ Leg per criterium uit waarom dat criterium van toepassing is.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Criterium 1: ... , want ...

Criterium 2: ... , want ...

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

Zie tekst 4.

- 1p 42 Er is een vermoeden dat er bij het doodschieten van de wolf sprake is van eigenrichting door de verdachte.
Wat is er gebeurd als er sprake is geweest van eigenrichting?
De dader heeft in dat geval
- A een akkoord bereikt met de officier van justitie dat hij niet vervolgd wordt.
 - B gehandeld uit zelfverdediging.
 - C het recht in eigen hand genomen.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.